

terug naar aandacht te spraak waar- iemand, die sordeel staat denken hier- t van Matth. i n d i n g s . En dikwijls usschen twee die beide te n de tweede erste. Op het schijnen, die rdacht op de het gebruik ling van een ijkheid over- maar te ver- oor: „al wie

leel” wil dus gt zelfverze- n; het raakt

in in die op- merde in de heeft om te „ergens te- mhartigheid” nde dus, hier denken, daar t. ls Grosbeide, 27) een even vers te heb- zaak radicaal

men tot de g h e i d en en. Maar Ja- en geoordeeld veroordeeling niet, dat GOD heeft geopen- is in het oor- end TEGEN- artigheid doet

kapitaal zet- word. Heeft ing („roemen spoor geleid? ons wel, dat , de conclusie elijk — komt, ds barmhar- gheid immers ft sprak, was ngt. En past r van een be- i wordt in het n die hij mhartigheid?,

als dan barm- oud heeft als gedaan heeft”, drukking ver- zelfde kwestie 17 kunnen op- er bij ons uit-

ogelijke stilis- drukkingswijze en — een nog moeten er n.l. dat wat ze in Jac. 2:14—26 in Rom. 4 vs thema voor- e i d van uit- : 13 en Rom. slagzin, die

allereerst het rts een „even- maal gegeven „oordeel” en personen onder mhartigheid”

HOLWERDA.

men Jac. 2 wil in plaats van

n toegetreden: ruggen, Assen; ink, Schiedam.

„OOSTERBEEK” en de les van Vlaardingen

In het eerste nummer van het nieuw verschenen blad „De Roeper”, richtte een Vlaardinger zich met een woord tot Prof. Schilder, waarin felle critiek werd uitgeoefend op het „Reformatie”-artikel „De aanval op de vrijmaking ingezet”.

Deze schrijver is door dit artikel pijnlijk getroffen, omdat over het eerste woord van Oosterbeek grof geschut wordt gebruikt door Prof. Schilder, wiens woorden voor vele eenvoudigen hetzelfde zou betekenen als een pause-lijke banbliksem, en wiens goed- of afkeuring daarom voor vele kerkmensen het laatste woord is.

De Professor had beter gedaan en doet beter om zijn artillerie-beschieting te staken en vrouwen te hebben in zijn eigen menschen, die, naar ze meenen, naar 's Konings bevel, als een kleine patrouille het terrein ver- kennen.

Want Oosterbeek is slechts geweest een aftasten van elkanders standpunten.

Over pijnlijk getroffen gesproken!

Vele eenvoudige geloovigen, ook in Vlaardingen, zijn en door Oosterbeek en door dit woord aan Prof. Schilder pijnlijk getroffen.

Want deze medewerker van het blad „De Roeper”, het blad, dat evenals Johannes de Dooper in de wildernis, rechte banen wil maken voor God, heeft in Oosterbeek niet hetzelfde geluid laten hooren als de bloedgetuige Johannes, wiens optreden en prediking in de woestijn wel heel veel verschilt niet de ronde tafelconferentie te Oosterbeek. Waarom is men nu echter hierdoor pijnlijk getroffen? Wil men persé eigen meening ten koste van alles handhaven of mag men dezen weg niet goedvinden?

Om deze vragen goed te beantwoorden, moeten we heel kort en heel eenvoudig zien waarom er vrijmaking noodig was. Die vrijmaking der Kerk die dwars door de menschen hun ziel is gegaan, waar zij zich vanwege „hun vleesch” tegen hebben verzet, die gezins- en familieverhoudingen verstoortte.

Wat was er toch met de Kerk van den Heere Jezus aan de hand, dat zij toch dezen weg gegaan zijn?

Dit. In den jare 1942, '43 en '44 hebben de Kerken der reformatie in Synodebesluiten en bindingen, zich en haar ordinantiën meer macht en autoriteit toegeschreven dan den Woorden Gods.

Zij bedienden de Sacramenten niet gelijk Christus in Zijn Woord heeft verordend. De H. Doop was aan men- schenwoorden gebonden.

Van het H. Avondmaal werden kinderen Gods in flagranten strijd met de tucht, onrechtvaardig afgehouden en als trouwe dienaars van Christus onwaardig geacht tot den ambtelijken dienst, waartoe Hij hen geroepen had.

Ja zij vervolgden zelfs degenen die hellig wilden leven naar het Woord Gods en die hen bestraften over haar gebreken. (Rechtsvervolgning, ambtelijke vergulzing, ont- neming van kerkelijke goederen enz. enz.) Zij werden naar uitspraak der belijdenis op grond der H. Schrift „valsche kerken”.

Met dit woord „valsche kerken”, wordt niet geoordeeld over den staat der geloovigen, die aldaar zijn, voor God. Maar de kerken zelf stonden Christus in Zijn kerkver- gaderend werk tegen.

Toen echter, toen het er zoo benauwd met de kerken voorstond, toen heeft het den Heere in Zijn soevereine genade behaagd, Zijn Kerk wederom vrij te maken van menschenbindingen.

En Hij heeft in Zijn ondoorgrondelijke wijsheid daarbij gebruik gemaakt van zondaren, doch die naar Zijn Naam waren genoemd, en die in geloofsgehoorzaamheid alleen den hals bogen voor Jezus Christus, dienende den op- bouw der broeders.

Deze daad van vrijmaking werd door de Synode der Geref. Kerken officieel „revolutie” genoemd, en zoo werd dus door hen officieel het werk des Heeren miskend in de reformatie van Zijn Kerk. Daarmede zijn ze, we oostateeren dit met groote droefheid, op een zeer ge- vaarlijk en hellend vlak terecht gekomen.

En nu de les van Vlaardingen in de dagen, na de vrij- making in Augustus 1944.

Wij bleven waar wij waren tot 4 Dec. 1945. Alle door ons ondernomen revisie pogingen ten spijt, kunnen niet ongedaan maken, dat wij door ons blijven daar, mede schuldig stonden aan de vreeselijke kerkzonden van leer- binding boven het Woord Gods en het uitstooten van Gods lieve kinderen enz. enz.

Ja, het is wel heel erg, wij deden zelfs nog erger. In de genabuurde Kerk van Schiedam, werden onze broeders Da Vonk en anderen, met medewerking van den kerkeraad van Vlaardingen geschorst, en als onwaardigen tot den ambtelijken dienst, als revolutionairen behandeld.

O neen, wij hadden er geen vrede mee, integendeel, maar we kwamen toen niet tot de daad der direct geboden geloofsgehoorzaamheid.

We klemden ons vast aan een door ons ondernomen revisie poging, en meenden dat we voor God zoo de rechte lijnen moesten trekken met de idee dat langs dezen weg de baan weer geëffend werd voor al onze geschorste broeders. En we sloten onze oogen voor het feit dat al zoo vele revisie pogingen waren mislukt, en we dachten: als zoo toch de eenheid bewaard kan blijven, moeten we alles doen om dat te bewerkstelligen.

Maar..... voor den Heere stonden wij schuldig als Kerk-schouder.

Want God had Zijn Kerk reeds vrijgemaakt. En om te bewaren de eenigheid des Geestes door den band des vredes en om de gebroken Avondmaalsgemeenschap te herstellen met Gods volk dat uitgeworpen was, daarom hadden wij, staande in het ambt aller geloovigen ons direct moeten vrijmaken.

Doch ondanks het feit dat we midden in een ernstig gewetensconflict verkeerden, bleven we waar we waren, behoudens enkele broeders en zusters wien het te benauwd werd, en zwoegden we verder in Kerkpolitieken modder, formuleerden en distancieerden, totdat uiteindelijk de Kerkeraad voorstellen ter revisie inzond bij de classis Schiedam.

Maar och arme, wat er nog aan revisie in was, werd er daar grondig uitgehaald. En toen?

Toen heeft de Heere ons hardhandig de oogen geopend en ons onwilligen, toch door Zijn Geest en Woord ge- bracht op den weg dien we in het geloof moesten gaan. Omdat Zijn wegen hooger waren en zijn dan onze wegen.

En zoo mocht door 's Heeren genade Zijn Kerk in Vlaar- dingen op 4 Dec. '45 opnieuw in de vrijheid staan waar- mede Christus haar vrijgemaakt heeft. En we hebben den Heere ervoor gedankt en riepen de gemeente op tot den weg der eenvoudige gehoorzaamheid.

En overal waar de Heere Zijn Kerk heeft gereformeerd daar is een ieder schuldig zichzelf daar bij te voegen en zich daarmede te vereenigen: onderhoudende de eenigheid der Kerk enz. enz.

In dezen weg alleen is herstel der gebroken gemeenschap mogelijk. Want de Heere heeft ons de genade geschonken, dat wij de wettige voortzetting der Geref. Kerken mogen zijn.

En ziet nu Oosterbeek.

Deze broeders verkondigen nu, dat wij aan den eisch van Christus tot bewaren der eenheid niet hebben be- antwoord. En met die „wij” worden ook de vrijgemaakte ondertekenaars bedoeld.

Dan zeg ik, inderdaad hebben wij in Vlaardingen hier niet aan beantwoord, inderdaad hebben wij hier ons zelf niet willen verloochenen en hebben wij de roeping tot een- heid naar het gebod van Christus uitgesteld en verschoven tot we niet verder meer konden knoeien.

En gezien nu onze historie, gezien bovenal den weg des Heeren met Zijn Kerk, zijn vele eenvoudigen verontrust over Oosterbeek. Zij zijn het die pijnlijk zijn getroffen, want al moge dan de z.g. zaaksgerechtigheid worden ge- handhaafd, het accent is anders, n.l., dat om der wille van

Van drie notedoppen

V. M. Hillyer: „De Wereldgeschiedenis in een notedop”. 4e dr.

Dr M. Schneider en drs J. C. Trimp Jr.: „De Geschiedenis van ons Vaderland in een notedop”.

E. G. Huey: „De Dierenwereld in een notedop”. 4e druk. Uitgeverij en Druk- kerij Hollandia te Baarn.

In Nederland, waar het onderwijs op een behoorlijk peil staat, is men vooral na den oorlog, ongerust ge- worden over een mogelijken achterstand bij andere landen en heftig is men gaan pleiten voor onderwijs- herziening. Men richtte hierbij het oog vooral naar Amerika, waar alles groot en goed was, wetenschap- pelijk en zuiver uitgebalanceerd, dank zij de groote verdiensten der psycho-techniek.

Den laatsten tijd spreekt men niet zoo veel meer over het vurig begeerde Amerikaansche opvoedings- systeem. Nauwkeuriger kennismaking leidde eenigs- zins tot ontzuivering, ja, men begon met bedenkelij- ken achterstand in Amerika te constateeren op be- paalde gebieden.

Het verbaast ons dan ook al niet meer, als we lezen van den Amerikaanschen paedagoog Hillyer, dat hij zich ergerde aan den provinciaalschen toestand van het Amerikaansche geschiedenisonderwijs.

Voor den Amerikaan begint de geschiedenis bij 1492, als hij tenminste weet dat toen zijn land ontdekt is. Voorts kent hij de voornaamste feiten uit de geschie- denis van zijn land, maar verder reikt zijn horizon niet. Hillyer vreesde dat deze z.g. vaderlandsliefde moet leiden tot bekrompenheid en bespottelijke ver- waandheid, berustend op volslagen onkunde omtrent alles wat buiten Amerika is voorgevallen. Hij vatte dus het plan op om de jeugd in te leiden, in wat wij noemen Algemeene Geschiedenis, en wilde dit op een- voudige, bevattelijke manier doen. En naar het mij voorkomt, slaagde hij daarin. Het systeem is zuiver Amerikaansch. De geheele tijdsruimte, van het begin der geschiedenis af, met inbegrip van de praehisto- rie, stelt hij voor als een tijdstrap. Elke trapwisseling is duizend jaar, elke trede stelt een periode van 100 jaar voor. Laat men nu de jeugd op elke trede één gebeurtenis lezen, en dat zoo smakelijk mogelijk, dan klimt hij zoo gemakkelijk en genoegelijk op naar het heden en heeft dan ook nog een zekeren samenhang te pakken.

Over de juistheid hiervan wil ik niet oordeelen en ongetwijfeld zullen andere historici, andere feiten be- langrijker noemen, dan de hier gebodene, of men zal achten dat feiten en personen zijn weggelaten, die zeker een plaats verdienen in het geheugen van een kind. Dat zijn dingen die altijd overblijven. Een popu- lair-wetenschappelijk boek voor de jeugd, dat ieder bevredigt, is er niet en zal er ook wel nooit komen.

Als we de Wereldgeschiedenis van Hillyer lezen, zoo- als zij nu vertaald voor ons ligt, dan zullen wij moeten erkennen, dat het boek pakkend geschreven is, met ti- tels boven elk hoofdstuk, die inslaan. Alles echt Ameri- kaansch en ook wel goed. De illustraties zijn eenvou- dig, maar voor hun doel erg geschikt. Er valt heel veel te prijzen in deze uitgave.

En toch kan ik er niet geheel mee ingenomen zijn, heb ik zelfs een voot bezwaar er tegen en wel een

de eenheid meening tegenover meening wordt gesteld, terwijl de Heere ons opnieuw de eenheid gegeven heeft. En wat tusschen hen en ons in staat is, dat zij zich moeten bekeeren voor God, neen niet voor ons, maar voor den Heere, in Wiens Heiligen Naam zij hebben gehandeld en gewonnen.

Maar ondertusschen vragen zich velen af, als het nu zoo moet als Oosterbeek wil, waarom hebben we ons dan vrijgemaakt? Waarom dan die verdrieltelikheden, er ten nauwste mee verbonden, nog langer te dragen?

Nu is schrijver dezes maar een ongeletterd man, maar voor hem staat de kwestie zoo. Wat in 1944 eisch des geloofs was, is het vandaag nog, omdat er niet het minste ten gunste is veranderd.

Daarom ziet hij in Oosterbeek dezelfde gevaren liggen zooals deze in Vlaardingen bestonden voor de vrijmaking, n.l. dat er opnieuw wordt geconfeerd, geformuleerd en gedistancieerd, zie slechts naar het allereerste, en daar- om het moeilijkst te bereiken resultaat van Oosterbeek. En als Prof. Schilder hiervan zegt „De aanval op de vrij- making ingezet”, dan heeft hij slechts weergegeven wat in veler harten leeft. Heusch, onze menschen loopen niet aan een leiband en laten zich over het algemeen niet leven door anderen. Maar ze weten zelf heel goed, waar- om het gegaan is in de vrijmaking, n.l. om de gehoorzaam- heid aan God.

Daarom, Roepers van 1948: maakt rechte wegen voor God, evenals Johannes dit gedaan heeft tegen de kerke- lijke leidslieden in zijn dagen.

Tast niet langer naar elkanders standpunten, zooals br. Weststrate schreef. Maar roept, ja roept luid, tot waar- achtige bekeering, roept, ja verhef uw stem met macht, dat de broeders en zusters kerkelijk niet langer tegen den Heere blijven strijden en dat hun plaats is waar de Heere Zijn Kerk vergadert, waar men zich aanstelt naar het zuivere Woord van God, verwerpende alle dingen die daar tegen zijn, houdende Jezus Christus voor het eenige Hoofd. Zoo moet het vandaag gezegd worden.

Vlaardingen zij u een voorbeeld hoe het niet moet.

Vlaardingen. J. BOELHOUWERS.

principeel. Het boek is mij te Amerikaansch. Het wil heel reëel zijn, want de nieuwe wereld gelooft niet in sprookjes, noch in een gouden tijdperk — wat iets anders is dan het tijdperk van het goud —. Maar met dit duldbare ongeloof gaat gepaard een soort van christendom zonder „sprookjes”. De schrijver zegt in zijn voorwoord, dat de meeste politieke, sociologische, economische of godsdienstige aangelegenheden te hoog liggen voor de kinderlijke bevatting, al worden ze nog zoo simpel verteld. Dit is ten deele natuurlijk waar, d.w.z. dit geldt voor de eerste drie van de reeks. Een kind, dat een godsdienstige opvoeding heeft genoten, begrijpt heusch meer dan schir. vermoedt. Nu wordt hem de wording der aarde verklaard, niet naar het bijbelboek, maar meer verlicht. De aarde is een afge- koelde vonk, die eens van de zon afsprong. Daarop ontstond het eerste leven, microscopisch kleine plant- jes, waaruit later alle levende wezens, ook de mensch, voortkwamen. Die eerste menschen, primitieven, wa- ren als wilde beesten „ofschoon wij aannemen, dat ook bij hen het oerbeseef van goed en kwaad bestond. Maar in tegenstelling met andere wilde dieren liepen ze op hun achterbenen”. Deze primitieven spraken tegen elkaar met een soort van geknor „umfa, umfa, glug, glug”. Hoe de schrijver aan deze taalwijsheid komt, vermeldt hij niet. Onze voorouders waren dus wilden, „met woeste neigingen”. Ondanks onze be- schaving en godsdienst, zijn er nog velen zoo. „Voor zulke mensen hebben wij gevangenissen” volgt er dan laconiek.

De bijbelsche geschiedenis wordt, natuurlijk heel kort, ook verteld. Abraham ging uit Ur, omdat hij in één God geloofde en de andere menschen niet. De ge- schiedenis van Mozes en het volk Israël wordt be- schreven zonder eenige vermelding van het Goddelijk ingrijpen. Te moeilijk voor kinderen? Maar waarom moeten ze bij de Grieksche geschiedenis dan 13 goden leeren, met ieders speciale betekenis?

Als hij David bespreekt, noemt hij hem als psalm- dichter, raadt zelfs aan psalm 23 te leeren, die zoo mooi is. Doch de geheele plaats die Israël krijgt, be- slaat twee bladzijden, terwijl het sprookje van den Trojaanschen oorlog alleen er vier beslaat. Hindertijk is het kwasi kinderlijke daarbij. Wanneer de wonder- baarlijke vernietiging van Sanheribs leger genoemd wordt, zegt de schrijver: „Misschien waren ze wel ver- giftigd, of wat denken jullie dat het geweest zou zijn?”

Ondanks het voortdurende beroep op het christen- dom van thans, blijkt uit niets, dat Christus' geboorte voor de geschiedenis van meer belang is geweest, dan dat men er de jaartelling mee begon. Er wordt wel een heel kort hoofdstuk gewijd aan Jezus, Zijn dood, Zijn apostelen enz. Over Zijn leer niets. Langer wordt stilgestaan bij den heidenschen keizer Marcus Aureli- us, die op één lijn wordt gesteld met de christenen. Nog primitiever is het stukje over de hervorming. „Maar in de 16e eeuw begonnen sommige mensen er over na te denken, of er geen veranderingen moes- ten komen in het katholieke geloof”. De een zei dat er verandering moest komen, de ander niet. „En zo ontstond er een twist”, die dan kort beschreven wordt, zonder eenige vermelding van het geloofsverschil.

Deze Amerikaansche geschiedbeschrijving, ondanks het reële principe vol sprookjes, is trots den pak- kenden vorm en de vele interessant vertelde bijzonder-

heden, toch arm aan inhoud. Het kind, voor wien het boek bestemd is, ziet de geschiedenis ook op deze manier niet anders, dan als een reeks van toevallige gebeurtenissen. Hoe veel rijker is de christelijke beschouwing, die het doelmatige der geschiedenis ook wel eenvoudig, kinderlijk kan voorstellen. Aan het begin de scheppende God, in het middelpunt de verlossende Christus, aan het einde het Godsoordeel.

Het is misschien te veel gevraagd, als men iets althans daarvan in een boek behandeld wenscht te zien, dat niet schroomt het kind nog een berg bijzonderheden te laten slijkken, ook mythologische. Daarom kan ik dit boek niet zoo aanbevelen als ik wel zou wenschen.

De tweede notedop lijkt wel op de eerste, maar past er toch niet geheel op. De vorm is wel op de Amerikaanse leest gezet: dezelfde korte hoofdstukken met pakkende opschriften. Het schijnt misschien chauvinistisch, maar mij lijkt dit deel beter dan het eerste. Het is degelijker bewerkt, minder luchtig van toon wel is waar, maar meer één geheel. Dat komt mee, omdat hier het kleinere terrein der Vaderlandsche Geschiedenis betreden wordt, dat beter bekend verondersteld mag worden. Toch is het dit niet alleen. Het is minder anecdotisch, meer een doorlopend verhaal onzer geschiedenis.

De schrijvers staan niet op het christelijk standpunt, ze trachten neutraal te blijven en dat lukt hun meestal. Moelijke kwesties, als de Renaissance komen niet uit de grondverf. Maar had de Reformatie niet wat dieper besproken kunnen worden? Vrijheidsoorlog — vooral ook een godsdienstoorlog, en Reformatie bepaalden den vorm en staatsinstelling der jonge Republiek. Als christelijke natie mogen we daarbij toch wel bepalen worden? En onze kinderen kunnen het begrijpen.

Toch zijn de schrijvers niet bang een eigen meening te poneeren, ook al is die niet volgens de neutrale geschiedboeken juist. In de kwestie Maurits en Oldenbarneveldt kiezen ze partij vóór den prins en zien ze den grijzen raadpensionaris, hoe bedroevend dit ook is, slachtoffer worden van zijn onvaderlandsche politiek.

De opzet van het werk is ongeveer als zijn Amerikaansche voorbeeld: de nieuwere en nieuwste geschiedenis worden niet zoo breedvoerig behandeld als de oudste en middel-periode.

Het slot laat blijken, dat de schrijvers de geschiedenis zien als spiegel voor het heden.

Na de korte beschrijving van den tweeden wereldoorlog en den zoo geheel anders gehoopten vredestdij daarna, waarschuwen zij voor Jan Salie-achtig neerzitten bij de pakken. Zij roepen op tot waken en werken. De les der geschiedenis is immers, dat men nooit behoefte te wanhopen. De andere les geven zij niet, zij wijzen niet op de bemoeiing van God met ons volk, die we opmerken in tijden van geloof en bloei, maar ook bij afval en ondergang. Herhaaldelijk wordt gewezen op den sterken band die Nederland en Oranje verbindt, maar niet op de derde macht, God, die 't snoer onverbreekelijk maakt.

Zien we dit boek, naar de bedoeling van de serie, als prettige gids naar moeilijker te betreden streken, dan voldoet deze Vaderlandsche Geschiedenis mij beter, dan de Wereldgeschiedenis van den Amerikaan.

Het interessantst is misschien wel de derde notedop, waarin de dierenwereld schuil gaat. Zij past geheel op de eerste, zoowel naar den vorm als naar leidend beginsel. Wat hier over de dierenwereld verteld wordt is meestal zeer beknopt meegedeeld, maar desondanks leest men het met groot genoegen. Wat een massa wetenswaardigheden en aardige bijzonderheden worden hier geboden. Evenals bij de Wereldgeschiedenis moet er heel veel onthouden worden, ook dingen die lang niet gemakkelijk zijn. Het boek krijgt daardoor een docterend karakter, maar de meester is een vlot verteller.

Aan het slot van zijn boek behandelt de schrijver, een Amerikaan weer, den principiële kant van zijn vak. Hij verklaart volbloed evolutionist te zijn, hoeveel bezwaren er ook tegen de evolutietheorie kunnen worden ingebracht. Daarom springt hij met het grootste gemak om met miljoenen jaren en acht bij het bijbelgeloof een overwonnen standpunt, totaal verouderd. „Vroeger hebben de mensen gedacht, dat in den beginne alle dieren geschapen zijn, met de verschillen die wij nu zien”. De evolutietheorie leerde echter beter. Hoewel hij eerlijk er voor uitkomt, dat ook daarin nog niet alles helder is; dat men nooit eenigen overgangsvorm gevonden heeft, en dat er wel een macht moet bestaan, die ons menschenverstand te boven gaat, „een macht die aan het begin van de schepping staat, de macht van de Schepper, de Kracht Gods”, blijft voor hem de evolutietheorie een natuurwet, waarin de vakman gelooft. Tegenstanders zijn vaak leeken. Hij noodigt de jeugd dan ook uit zelf nu maar te kiezen tusschen die beiden.

De jeugd heeft dan al heel wat moeten slijkken. De evolutie verklaart ons tot naaste familieleden van de mensachtige apen, omdat beiden dezelfde stamvader moeten hebben gehad. Dank zij de natuurlijke selectie is de mensch opgeklimmen tot wat hij nu is en waarom zou die opgang gestuit worden?

„Is het misschien een fingerwijzing, dat in de toekomst de mens zal toenemen in verstand en goedheid, tot de gouden wet van het Koninkrijk der Hemelen ook op aarde de enige wet zal zijn?” vraagt hij zich af. Dat zal wel lang duren, want in 5000 jaren is de mensch niet veel opgeschoten, hoewel er nu toch wel velen zijn, die het „hebt uw naaste lief als u zelve” in praktijk brengen. Hij besluit daaruit: „al dat eerlijk streven zal in de loop der tijden de mens toch wel vooruit moeten brengen”. Hij is er trotsch op, dat eens de mensch gelijk aan het dier was, want daaruit blijkt de kracht van de soort. Zijn hoofdstuk over den mensch, het hoogste zoogdier, is het kortste. Het begint met: „de mens is een dier”; maar omdat hij een zoo bijzonder dier is, moet hij in een apart boek behandeld worden, het boek over den mensch.

Deze beschouwingen loopen kris-kras door het heele werk heen. Soms zijn ze samengevloerd in een hoofdstukje, doorgaans worden ze als vaststaande feiten gelanceerd. En daarmee moet dit, overigens zeer interessante boek, voor onze jeugd volkomen onaanvaardbaar geacht worden.

Van de drie notedoppen is de Nederlandsche de beste, niet naar den stijl of den inhoud, hoewel die ook daarin goed zijn, maar wegens zijn „ligging”, door het waarachtige streven naar zuivere objectiviteit, dat de schrijvers beter in het oog hebben gehouden, dan hun Amerikaansche voorgangers.

Gron.

H. S.

VITRINGA

UIT DE HISTORIE

over nut, noodzakelijkheid, gezag van Synoden XII

15. Maar, zegt ge, als de leer der Schrift eens streed met de rede!

Onnozele halzen! van welke rede maakt ge gewag: van de rechte en gezonde of van de valsche en bedriegelijke rede, de begoocheling van uw gedachten? Zeker, de rede die terecht aldus genoemd wordt, is een voortreffelijke zaak, een Goddelijke gave, welke aan allen gemeen is. De meesten echter misbruiken haar, juist met hufte rede zich als dwazen aanstellend.

Geen verstandig mensch zal van meening zijn, dat men de rede bij het uitleggen van het Woord Gods of bij het verklaren van de verborgenheden des geloofs wel kan veronachtzamen. Maar bescheiden menschen houden 't daarvoor, dat in 't allervoortreffelijkst wesen Gods, in Zijn Raad en Werken, en in 't verband en einde daarvan zeer veel is, waarvan we niet slechts onkundig zijn, maar waartoe ook 't vermogen van ons verstand niet reikt. En zulks, of wij het Gode niet goed gedacht heeft alle middelen en heel den ontwikkelingsgang daarvan ons hier op aarde te openbaren (want Hij heeft alleen maar die dingen geopenbaard, welke te kennen noodig zijn om het geloof te bevestigen en de hoop te ondersteunen), of wij de gesteldheid van ons verstand niet vatbaar is om die dingen te begripen. Hier staan bescheiden menschen stil. Op wat klaar geopenbaard is, zeggen ze amen; ze beteugelen hun te groote nieuwsgierigheid; ze gebieden hun verstand te zwijgen, en verbieden het, vermetel in te dringen in en te beredeneeren hetgeen het niet gezien heeft. (Coloss. 2:18).

Ja, ze verstaan dat de overeenstemming van alle deelen der openbaring over den weg der zaligheid zóó schoon, harmonisch en redelijk is, dat het eene deel licht verspreid over het andere deel, en ze (d.i. die deelen) ook de rede zelf verlichten; ze ondermijnen de rede niet, ze plegen geen revolutie tegen haar. Daarentegen verstaan ze bovendien, dat diegenen in het opstellen van het systeem der Christelijke theologie zeer zwaar tegen de rede zondigen, die onbeschaamd poneeren ook wat tegen haar indruischt. Daartoe behooren zij, die stellen dat de Zaligmaker geen God is, en toch leeren, dat Hij als God te eeren en te aanbidden is.

Deze dingen heb ik aangevoerd, opdat blijken zou, dat de schuld niet ligt bij den regel, volgens welke uitspraken geschieden aangaande 't geloof, zoo men die maar omzichtig, om religie-kwesties tot oplossing te brengen, hanteert; en dat het derhalve, indien maar de wetten van een rechtmatig oordeel in de synoden onderhouden worden, het niet licht gebeurt, dat de dwaling zich vermengt met de synodale uitspraken.

En toch eisch ik hier geen blind geloof, of prijs ik hier menschelijk gezag aan. Synoden hebben geen enkel gezag, indien ze afwijken van de woorden en spreken des Heiligen Geestes. Zij leeren, erkennen, wijzen aan wat de Heilige Geest geleerd heeft. Ik beweer slechts, dat de uitspraken der wettige synoden te eeren zijn als de nuttigste hulpmiddelen en instrumenten ter opsporing, aanwijzing en bevestiging der waarheid. Dat ze zonder grond niet moeten worden versacht. Dat men zonder gewichtige redenen zich van haar niet distancieeren moet, daar ze zonder twijfel in zich besluiten een belangrijk vóór-oordeel van hetgeen waar is.

Doch (tevens) dat men er geen geloof aan mag hechten, tenzij die Synode-uitspraken nauwkeurig aan den toetast der Heilige Schriften gemeten en beoordeeld, de kracht, de waarheid en het licht van de zuivere en gehelligde rede, die daarin doorblijkt, aan

de conscientie van onzen geest hebben aangenaam gemaakt. Opdat ons geloof niet afhankelijk zij van eenig mensch, maar van den Geest Gods. Want als Hij de uitspraken der Synode heeft bestuurd, en tevens ook onze gedachten en gemoedsstemming beheerscht, zal Hij denzelfden fakkel voor ons uitdragen, dien Hij ook in de vergaderingen der broeders ontsteekt. Immers eenerlei is het oordeel en het gevoelen van geestelijke menschen over geestelijke zaken.

Zietdaar, zegt Vitringa, in 't kort mijn oordeel over de Synoden. Veel ben ik voorbijgegaan, dat dit onderwerp nader zou kunnen ophelderen.

P. D.

GRONINGER Brieven

Amice frater.

Het bestuur der Utrechtsche afdeeling en de oppositie, tot welke de heer Puchinger behoorde, wellicht de aanvoerder was, zijn dan in een tweetal samenkomsten tot overeenstemming gekomen; de vrede is hersteld, met groote blijdschap over en weer begroet en in tegenwoordigheid van het volledige Uniebestuur geproclameerd.

Werd de verklaring, eens door den voorzitter gegeven, nu teruggenomen, een verklaring waartegen terecht later door een twee-en-twintig-tal leden der vereniging heftig en waardig en gehoorzaam werd geprotesteerd?

Welneen. Men denke aan de revisie-synode. Er werd niets teruggenomen. Er kwam alleen een toelichting op die verklaring.

Puchinger constateert zelve, dat het bestuur van meening zal blijven, dat de verklaring-Beks-1947 juist en helder was, terwijl deze toelichting-1948 dan eigenlijk meer „nog eens zeggen” is.

Trouwens dat blijkt ook wel, als wij die toelichting nauwkeurig nagaan.

Geconstateerd wordt, wat elk wist, dat zij diende om de interkerkelijkheid in de afdeeling te handhaven. Heeft het woord interpretatie aanleiding gegeven tot discussie, het bestuur verzekert, dat het zijn opvatting handhaaft, want het zegt niet te willen zeggen, dat de kerkkeuze van de verschillende leden een gevolg is van de verschillende interpretatie van de artikelen over de kerk, maar wel houdt het vast aan de opvatting, dat er tusschen verschillende kerken op sommige punten gevallen mogelijk zijn van verschillende interpretatie.

Zulke toelichting zegt niets, of zij zegt: wij blijven bij onze meening. Want er volgt op, dat men hen, die onoverkomelijke bezwaren tegen het woord interpretatie hebben, geenszins aan dat woord binden wil, noch „aan eenige achtergrond er van”.

Men leze immers maar, dat aan het bestuur der S.S.R. de eisch moet worden gesteld, dat het „in het bewustzijn der wederzijdsche kerkelijke opvattingen ruimte moet laten voor ieders standpunt”.

De vrijheid om over die standpunten te discussiëren blijft bestaan en het bestuur zal geen enkele opvatting aan de interkerkelijke societas mogen opleggen, noch zelfs een bepaalde fundeering der interkerkelijkheid. De eenige binding, die in deze verklaring ligt is een binding van vrijheid, gefundeerd op de vrijwillige binding aan den grondslag. En dan zijn alle misverstanden weg. En men viert feest, omdat de vrede is hersteld, terwijl de heer Puchinger jubelt, dat men daar in die bestuurskamer de oplossing vond, naar welke een Voetius en Kuyper heel hun leven lang tevergeefs zochten.

Alsof zulke toelichtingen op verklaringen niet de eeuwen door op diplomatiek en op kerkelijk terrein zijn toegepast en vrij vaak fijner en moeilijker na te rekenen dan ditmaal het geval is.

Laat ons maar aannemen, dat Kuyper het ook wel zoo gekund had, ware hij niet teruggehouden door den eerbied voor en de gehoorzaamheid aan het Woord van God.

De heer Puchinger geeft nu een verklaring, of verdediging dezer toelichting, die het bestuur op zich zelf niet noodig oordeelde, maar, zooals hij opmerkt: wijze bestuurders komen het volk tegemoet. Net zooals de revisiesynode noodig werd, omdat het „volk” ongerust werd. In dat geval zegt een wijs bestuur: wilt gij een toelichting, hebt er dan één en vermaak u er mede, hetgeen wij, zegt de heer P. dan ook doen.

De hiërarchie wordt door de jongeren al aardig nagespeeld, zooals men ziet. Het hooge bestuur buigt zich naar tot het volk, en stelt het met een praatje gerust.

Om nu die toelichting te verstaan hebben wij volgens den heer P. vierderlei noodig. Wij moeten weten den ingang, den doorgang, den uitgang en dan is er ten slotte ook nog een afgang.

De ingang tot die toelichting. Bestuur en oppositie kwamen daartoe elk langs eigen weg. Dit lijkt op toepassing der wijsbegeerte van het pragmatisme.

Prof. Is. van Dijk zegt daarvan: „het pragmatisme maakt al onze theorieën lenig, het spant ze voor onzen wagen, en zet ze aan het werk. Zelf heeft het geen dogma's, geen doctrines, het wil enkel zijn een methode. Het ligt midden in onze theorieën als een corridor in een hotel”.

Zulk een corridor was hier en men kwam van verschillende kanten daar binnen, elk in zijn eigen weg, maar wel met hetzelfde doel: de eenheid in interker-

kelijkheid
James o-
heid van
Men i
toen nie
En zoo
Maar
tegen er
de heer
moest w
Wel —
alle om
nen. Me
en sp
en het
Men
nog uit
Hoe h
Maar
toelicht
anderde
zoo over
bruik m
Of van
Dit w
Alles
heven z
staatsre
Wij de
door he
ring. En
geval ne
ting een
met een
mag nie
staat.
Maar
Puchin
of zij de
lacht be
Het h
trokken,
dat ma
De vo
helaas r
ring. Hij
hier, eve
In een
wel zegt
een w
dat de
wereld
mand he
wonder
cies uitd
zen wist
het op
onderv
Maar
waarde
ver rug
Ik da
merking
Hoe g
meer na
slotte v
Ik kor
Onze
is vrede
Groen z
een wac
komen.
zei. War
arcana
afgespro
de vra
Dat k
voor al
val, hee
ning. Te
Zoo g
synode
woorden
dit geva
te split
Het
kan ook
schonke
den, gee
mogen
Van
ting van
ren van
Maar
Ik ho
lid der
S.S.R. II
Het v
Puching
een lust
den bor
zoo erns
Maar
stige
jonge v
tus. Zij
hadden